ВѢСТНИКЪ
ПЕРЕМЫСКОИ ЕПАРХІИ.

Рôкъ 1900. Выдано 20. Грудня. Ч. XII.

Ч. 67. Ч. 691/орд.

Вселеньске посланіє о Іисусѣ Христѣ Спасителю.

Св. Отецъ Левъ Папа XIII. выдавъ дня 1. Листопада 1900 Енцикліку: „De Jesu Christo Redemptore“, котра въ оригіналѣ и въ переводѣ рускôмъ оголошуе ся:

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

LEONIS

Divina Providentia

PAPAE XIII.

Epistola Encyclica

de Jesu Christo Redemptore.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, Aliisque Locorum Ordinariis Pacem et Communionem cum Apostolica Sede Habentibus

LEO PP. XIII.

Venerabiles Fratres

Salutem et Apostolicam Benedictionem.

Tametsi futura prospicientibus, vacuo a sollicitudine animo esse non licet, immo vero non paucae sunt nec leves extimescendae formidines, cum tot tamque inveteratae malorum caussae et privatim et publice insideant:

СВЯТѢЙШОГО ОТЦА НАШОГО

ЛЬВА

Милостію Божою

ПАПЫ XIII.

Вселеньске Посланіє

о Іисусѣ Христѣ Спасителю.

Пречестнымъ Братямъ Патріярхамъ, Примасамъ, АЕпископамъ, Епископамъ и всѣмъ прочимъ Ординаріямъ съ св. Столицею Апостольскою соединенымъ

Левъ Папа XIII.

Пречестнѝ Братя

Мирь и Апостольске Благословеніє!

Хотяй дивлячись въ будучнôсть не можна позбути ся певнои обавы, особливо що суть и гдеякѝ пôдставы до тои обавы и то не малои ваги, бо такъ въ публичнôмъ якъ и приватнôмъ житю крыютъ ся такъ многѝ и

tamen spei ac solatii aliquid videntur haec extrema saeculi divino munere peperisse. Nemo enim existimet, nihil habere ad communem salutem momenti renovatam cogitationem bonorum animi, fideique et pietatis christianae excitata studia: quas quidem virtutes revirescere apud complures aut corroborari hoc tempore, satis expressa signa testantur. En quippe in medio illecebrarum saeculi ac tot circumiectis pietati offensionibus, tamen uno nutu Pontificis undique commeare Romam, ad limina sanctorum Apostolorum multitudo frequens: cives pariter ac peregrini dare palam religioni operam: oblataque Ecclesiae indulgentia confisi, parandae aeternae salutis artes studiosius exquirere. Quem praeterea ista non moveat, quae omnium obversatur oculis, erga humani generis Salvatorem solito magis incensa pietas? Optimis rei christianae temporibus facile dignus iudicabitur iste ardor animi tot hominum millium una voluntate sententiaque ab ortu ad solis occasum consalutantium nomen laudesque praedicantium Jesu Christi. Atque utinam istas avitae religionis velut erumpentes flammas magnum incendium consequatur: exemplumque excellens multorum reliquos permoveat universos. Quid enim tam huic aetati necessarium, quam redintegrari late in civitatibus indolem christianam, virtutesque veteres? Illud calamitosum, alios et quidem nimis multos obsurdescere, nec ea, quae ab eiusmodi pietatis renovatione monentur, audire. Qui tamen si *scirent donum Dei,* si reputarent, nihil fieri posse miserius quam descivisse a liberatore orbis terrarum, moresque et instituta christiana deseruisse, utique exsuscitarent et ipsi sese, certissimumque interitum effugere converso itinere properarent. — Iamvero tueri in

такъ глубоко закорѣненй блуды — то все таки столѣте, нынѣ проминаюче, принесло за помочею Божою мабудь и гдеяку падѣю та вôдраду. Никто бо не скаже, що вôдсвѣжене памяти на скарбы душевнй и оживлене ревности въ вѣрѣ и побожности не мае ніякои ваги для загального гаразду; а що власне тй честноты въ послѣдныхъ часахъ у многихъ оживились и скрѣпились, на то маемъ досыть явныхъ доказôвъ. А отъ середъ зрадливыхъ покусъ вѣка сего, середъ такъ великихъ и всесторонныхъ перешкôдъ, спѣшили изъ всѣхъ сторôнъ на одинъ голосъ Первосвященика численнй громады вѣрныхъ до гробôвъ Апостольскихъ; тутешнй горожане зарôвно, якъ и путники вызнавали явно свою религію, а уповаючи на даный Церквою вôдпустъ употребляли тымъ ревнѣйше средствъ до позысканя вѣчного спасеня. А когожь не порушило бы то незвычайне, пламенне набоженьство до Спасителя роду людского, яке кождому впадае въ очи? Истинно найлѣпшй часы христіяньства пригадати мусить, той запалъ тысячей и тысячей людей, що то единымъ серцемъ и едиными усты вôдъ Всходу до Западу голосятъ честь и славу Іисуса Христа. О кобы то той запалъ для прадѣдной религіи выкликавъ и загальный запалъ, кобы примѣръ многихъ потягнувъ за собою и всѣхъ прочихъ. Щожь бо есть въ нашихъ часахъ потрѣбнѣйше, якъ не всесторонне привернене въ державахъ христіяньского духа и давныхъ честнотъ? Та то есть власне найбôльшимъ лихомъ, що такъ многй иншй суть глухй, и не хотятъ слухати голосу накликуючого до обновленя такои побожности. Коли бы то они знали *даръ Божій,* коли бы вѣдали, що нема бôльшого нещастя, якъ вôдпасти вôдъ Спасителя міра и покинути звычаѣ та

terris atque amplificare imperium Filii Dei, divinorumque beneficiorum communicatione ut homines salvi sint contendere, munus est Ecclesiae ita magnum atque ita suum, ut hoc in opere maxime omnis eius auctoritas ac potestas consistat. Id Nos in administratione Pontificatus maximi, perdifficili illa quidem ac plena curarum, videmur ad hunc diem pro viribus studuisse: vobis autem, venerabiles Fratres, usitatum certe est, immo quotidianum, praecipuas cogitationes vigiliasque in eodem negotio Nobiscum consumere. Verum utrique debemus pro conditione temporum etiam maiora conari, nominatimque per sacri opportunitatem Anni disseminare latius notitiam atque amorem Jesu Christi, docendo, suadendo, hortando, si forte exaudiri vox nostra queat, non tam eis, dicimus, qui effata christiana accipere pronis auribus consuevere, quam ceteris omnibus longe miserrimis, christianum retinentibus nomen, vitam sine fide, sine amore Christi agitantibus. Horum Nos maxime miseret: hos nominatim velimus, et quid agant et quorsum evasuri sint, ni resipuerint, attendere.

Jesum Christum nullo unquam tempore nullaque ratione novisse, summa infelicitas est, vacat tamen pervicacia atque ingrati animi vitio: repudiare aut oblivisci iam cognitum, id vero scelus est adeo tetrum atque insanum, ut in hominem cadere vix posse videatur. Principium enim atque origo ille est omnium bonorum: humanumque genus, quemadmodum sine Christi beneficio liberari nequiverat, ita nec conservari sine eius virtute

обычаѣ христіяньскй, то пробудили бы ся съ певностію и они, и старали бы ся завернувшись зъ дороги, уйти очевиднои погибели! Защищати и ширити на земли царство Сына Божого, и старати ся, щобы люде черезъ участь въ дарахъ Божихъ спасли ся, есть задачою Церкви, такъ великою и такъ еи властивою, що власне въ тôмъ почивае цѣла еи сила и власть. Мы, якъ гадаемъ, стремѣли до того черезъ цѣлый часъ Нашого трудного и въ клопоты повного Понтификату ажь по самъ нынѣшній день; а и Вы пречестнй Братя, зъуживаете звычайно, ба щоденно, Вашй мысли и гадки и Вашь часъ разомъ съ Нами для тои самои справы. Однакъ мы всѣ мусимъ зъ взгляду на теперѣшнй часы стремѣти до еще чогось бôльшого, именно по поводу *святого лѣта* пôзнане Іисуса Христа и любовъ къ Нему наукою, радою и показованемъ чимъ разъ дальше ширити такъ, щобы нашь голосъ таки разъ уже найшовъ послухъ, и то якъ гадаемъ, не такъ у тыхъ, котрй христіяньскй науки и безъ того радо пріймаютъ, якъ радше у тыхъ нещасливыхъ, котрй носятъ имя христіяньске, но жіють безъ вѣры и любви до Іисуса Христа. Тыхъ жалуемъ мы найбôльше, тыхъ особливо хотѣлибысьмо привести до пôзнаня, що то они чинятъ и до чого допровадятъ, коли не вôйдутъ въ себе самыхъ.

Що не пôзнало ся николи и ніякъ Іисуса Христа, есть певно великимъ нещастемъ, но все таки свобôднымъ вôдъ закаменѣлости та невдячности; но пôзнавши Его, покинути Его и забути, есть такъ мерзкимъ и безрозумнымъ беззаконьствомъ, що здавало бы ся у чоловѣка бути неможливымъ. Тажь Христосъ есть початкомъ и жереломъ всякого блага, а рôдъ людскій якъ не мôгъ безъ Христа бути спасенымъ, такъ не може безъ Него и

potest. *Non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri* [1]). Quae vita mortalium sit, unde exsulet Jesus, *Dei virtus et Dei sapientia,* qui mores, quae extrema rerum non satis docent exemplo suo expertes christiani luminis gentes? Quarum qui parumper meminerit vel adumbratam apud Paulum [2]) caecitatem mentis, depravationem naturae, portenta superstitionum ac libidinum, is profecto defixum misericordia simul atque horrore animum sentiat. — Comperta vulgo sunt, quae memoramus hoc loco non tamen meditata, nec cogitata vulgo. Neque enim tam multos abalienaret suberbia, aut socordia languefaceret, si divinorum beneficiorum late memoria coleretur, saepiusque repeteret animus, unde hominem Christus eripuit, et quo provexit. Exheres atque exsul tot iam aetates in interitum gens humana quotidie rapiebatur, formidolosis illis aliisque implicata malis, quae primorum parentum pepererat delictum, nec ea erant ulla humana ope sanabilia quo tempore Christus Dominus, demissus e caelo liberator, apparuit. Eum quidem victorem domitoremque *serpentis* futurum, Deus ipse in primo mundi ortu sponderat: inde in adventum eius intueri acri cum expectatione desiderii saecula consequentia. In eo spem omnem repositam, sacrorum fata vatum perdiu ac luculente cecinerant: quin etiam lecti cuiusdam populi varia fortuna, res gestae, instituta, leges, ceremoniae, sacrificia, distincte ac dilucide praesignificaverant, salutem hominum generi perfectam absolutamque in eo fore, qui sacerdos tradebatur futurus, idemque hostia piacularis, restitutor humanae libertatis,

[1]) Act. IV, 12. [2]) Ad Rom. I.

удержати ся. *Нѣсть ни о єдиномъ иномъ спасенія. Нѣсть бо иного имене подъ небесемъ даннаго въ человѣцѣхъ, о немже подобаєтъ спастися намъ.* (Дѣян. 4, 12) Чижь народы позбавленй христіяньства не доказуютъ явно своимъ примѣромъ, яке єсть житє людей, вôдъ котрого буває вôддаленый Іисусъ Божія сила и Божія премудрôсть; якъ выглядає тыхъ людей норовственнôсть и якъ то они кôнчатъ? Потреба тôлько згадати собѣ на ихъ у св. Павла (Рим. 1) представлену духовну слѣпоту розворотнôсть, потворну суєвѣрнôсть и порочнôсть, абы переняти ся рôвно жалемъ, якъ и грозою. Се, про що тутъ згадуємъ, єсть загально знанымъ, но не такъ загально зваженымъ и розваженымъ. Бо такъ многихъ не вôдчужовала бы гордôсть и не обезсиляло бы недбальство, коли бы памятало ся на добродѣйства Божй, и розважало ся, зъ якои пропасти Христосъ человѣка выдобувъ, и якъ высоко єго пôднѣсъ. Позбавленый небесного наслѣдія и на выгнанє сказаный, ишовъ рôдъ людскій уже тôлько вѣкôвъ на погибель середъ перераж-ючои недолѣ, провиненои грѣхомъ первыхъ людей, якôй ніяка сила людска зарадити не могла, доки не явивъ ся Христосъ Господь яко Спаситель изъ небесъ. Єгожь обѣцявъ самъ Богъ уже на початку исторіи рода людского яко побѣдителя и поскромителя *злія,* на него чекали зъ горячою тугою грядущй вѣки. Що въ Нѣмъ цѣла надѣя, предсказали давно и ясно святіи пророки, ба и выбраного народа всѣляка доля, єго подвиги, установы, законы, обряды и жертвы дали пôзнати выразно и ясно, що рôдъ людскій доступитъ совершенного спасеня въ Тôмъ, котрый даный бувъ яко будущій жрець и заразомъ и жертва примирительна, яко обновитель людскои свободы, князь мира, учитель

princeps pacis, doctor universarum gentium, regni conditor in aeternitate temporum permansuri. Quibus et titulis et imaginibus et vaticiniis specie variis, re concinentibus, ille designabatur unus, qui propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos, pro salute nostra sese aliquando devoveret. Sane cum divini venisset maturitas consilii, unigenitus Filius Dei, factus homo, violato Patris numini cumulatissime pro hominibus uberrimeque satisfecit de sanguine suo, tantoque redemptum pretio vindicavit sibi genus humanum. *Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis:... sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, et incontaminati* [1]). Ita omnes in universum homines potestati iam imperioque suo subiectos, quod cunctorum ipse et conditor est et conservator, vere proprieque redimendo, rursus fecit iuris sui. *Non estis vestri: empti enim estis pretio magno* [2]) Hinc a Deo instaurata in Christo omnia. *Sacramentum voluntatis suae, secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo, in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo* [3]). Cum delesset Jesus chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, affigens illud cruci, continuo quievere caelestes irae; conturbato errantique hominum generi antiquae servitutis liberata nexa, Dei reconciliata voluntas, reddita gratia, reclusus aeternae beatitudinis aditus eiusque potiundae et ius restitutum et instrumenta praebita. Tum velut excitatus e veterno quodam diuturno ac mortifero dispexit homo lumen veritatis concupidum per tot saecula quaesitumque frustra: in primisque agnovit, ad bona se multo altiora multoque magnificentiora natum quam haec sint, quae sensibus percipiuntur, fra-

[1]) I. Pet. I, 18-19. [2]) I. Cor. VI, 19-20. [3]) Eph. I, 9-10.

всѣхъ народôвъ, творецъ царства вѣчного. Черезъ всѣ тй рôжнороднй, но що до самои рѣчи все такй съ собою згôднй назвы, образы и пророцтва бувъ означеный той Єдинъ, що то зъ найбôльшои любви, якою насъ возлюбивъ, мавъ колись пожертвовати ся за наше спасеніє. И дѣйстно коли прійшовъ часъ сповненя волѣ Божои, то єдинородный Сынъ Божій, ставшись чоловѣкомъ, надоложивъ ображеному божественному Отцу за насъ людей обильно кровію Своєю, а за такъ высоку цѣну вôдкупивъ и присвоивъ собѣ зновъ рôдъ людскій. *Не истлѣннымъ сребромъ или златомъ избавистеся отъ суєтнаго вашего житя, но честною кровію яко агнця непорочна и пречиста Христа* (I. Петр. 1, 18). Въ сей способъ набувъ Вôнъ собѣ зновъ на властнôсть всѣхъ людей, єго державы и власти и такъ вже пôдчиненыхъ, бо всѣхъ ихъ Вôнъ сотворитель и вседержитель. *Нѣсте свои, куплени бо есте цѣною* (I. Кор. 6, 19). Такъ то Богъ въ Христѣ зновъ все обновивъ. *Сказавъ намъ тайну воли своея, по благословенію своєму, єже прежде положи въ немъ: въ смотреніє исполненія временъ, возглавити всяческая о Христѣ* (Ефес. 1, 10). Скоро бо лишь Христосъ роздеръ рукописаніє, яке свѣдчило противъ насъ и прибивъ на крестѣ, уступивъ сейчасъ гнѣвъ Божій, роспалися узы давного рабства, неспокôйного и блудящого роду людского, вôдзыскалась любовь Божа, привернулась ласка, отворились дверѣ до щасливости вѣчнои, звернулось право и подались средства до єи осягненя. Тогды узрѣвъ чоловѣкъ, якъ бы пробудженый зъ довгого смертного просоня, такъ довго вже пожадане и надармо глядане свѣтло правды зновъ, и пôзнавъ передъ всѣмъ, що вôнъ сотвореный до далеко бôльшихъ и высшихъ благъ, нѣжь се суть тй, марнй и зникомй блага, за якими вôнъ до теперь

gilia et fluxa, quibus cogitationes curasque suas antea finierat: atque hanc omnino esse humanae constitutionem vitae, hanc legem supremam, huc tamquam ad finem omnia referenda, ut a Deo profecti, ad Deum aliquando revertamur. Ex hoc initio et fundamento recreata revixit conscientia dignitatis humanae: sensum fraternae omnium necessitudinis excepere pectora: tum officia et iura, id quod erat consequens, partim ad perfectionem adducta, partim ex integro constituta, simulque tales excitatae passim virtutes, quales ne suspicari quidem ulla veterum philosophia potuisset. Quamobrem consilia, actio vitae, mores, in alium abiere cursum: cumque Redemptoris late fluxisset cognitio, atque in intimas civitatum venas virtus eius, expultrix ignorantiae ac vitiorum veterum, permanasset, tum ea est conversio rerum sonsecuta, quae, christiana gentium humanitate parta, faciem orbis ierrarum funditus commutavit.

Istarum in recordatione rerum quaedam inest, venerabiles Fratres, infinita iucunditas, pariterque magna vis admonitionis, scilicet ut habeamus toto animo, referendamque curemus, ut potest, divino Servatori gratiam.

Remoti ob vetustatem sumus ab originibus primordiisque restitutae salutis: quid tamen istuc referat, quando redemtionis perpetua virtus est, perenniaque et immortalia manent beneficia? Qui naturam peccato perditam reparavit semel, servat idem servabitque in perpetuum; *Dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*.....[1]) *In Christo omnes vivificabuntur*....[2]) *Et regni eius non erit finis*[3]). Itaque ex aeterno Dei consilio, omnis est in Christo Je-

[1]) I. Tim. II, 6. [2]) I. Cor. XV, 22. [3]) Luc. I, 33.

гонивъ и що се есть якъ разъ призначенемъ жизни людскои, се найвысшимъ закономъ, се остаточною цѣлею всѣхъ нашихъ старань и забѣгôвъ, щобы, якъ выйшлисьмо вôдъ Бога, такъ и повернути колись до Бога. На тôй основѣ и при такôй засадѣ вôджила зновъ свѣдомôсть достоиньства людского, настроились серця до загальнои братнои любви, права и обовязки то усовершились то наново установились, а заразомъ збудились съ часомъ такî чесноты, о котрыхъ давна яка нибудь философія и снити не могла. Такимъ чиномъ прибрали мысли, поступки, звычаѣ и обычаѣ иншу дорогу, а коли пôзнане Спасителя широко поплыло а Єго сила перейшла въ самî жилы державъ и выперла давне невѣрство и пороки, тогды то наставъ той оборотъ рѣчій, якій сплодила христіяньска цивилизація народôвъ а якій змѣнивъ до корѣня лице землѣ.

Застановляючись надъ тыми правдами, Пречестнî Братя, дôзнаємъ, якоись безграничнои розкоши а заразомъ и сильного побудженя до сердечнои вдячности Божественному Спасителеви.

Задля давнои давнины стоимо вправдѣ далеко вôдъ початку и начатку вôдзысканого спасеня; но щожь то має до рѣчи, коли сила спасеня єсть вѣчна и єго добродѣйства позôстанутъ неувядаємыми и безсмертными. Той, кто природу грѣхомъ погублену разъ обновивъ, той держитъ єи и держати буде въ вѣки. *Давый себе избавленє за всѣхъ* (I. Тім. 2, 6). *О Христѣ вси оживутъ* (I. Кор. 15, 22). *И царствію єго не будетъ конца* (Лук. 1, 33). Такъ отже по вôдвѣчному промыслу Божому лежитъ въ Христѣ Іисусѣ цѣле спасеніє якъ єдиниць такъ

su cum singulorum, tum universorum posita salus: eum qui deserunt, hoc ipso exitium sibi privatim coeco furore consciscunt, eodemque tempore committunt, quantum est in se, ut quam malorum calamitatumque molem pro pietate sua Redemptor depulerat, ad eam ipsam convictus humanus magna iactatus tempestate relabatur.

Rapiuntur enim errore vago optata ab meta longius, quicumque in itinera se devia coniecerint. Similiter si lux veri pura et sincera respuatur, offundi caliginem mentibus, miseraque opinionum pravitate passim infatuari animos necesse est. Spes autem sanitatis quota potest esse reliqua iis, qui principium et fontem vitae deserant? Atqui via, veritas et vita Christus est unice. *Ego sum via, et veritas, et vita* [1]: ita ut, eo posthabito, tria illa ad omnem salutem necessaria principia tollantur.

Num disserere est opus, quod ipsa res monet assidue, quodque vel in maxima mortalium bonorum affluentia in se quisque penitus sentit, nihil esse, praeter Deum, in quo voluntas humana absolute possit atque omni ex parte quiescere? Omnino finis homini, Deus: atque omnis haec, quae in terris degitur, aetas similitudinem peregrinationis cuiusdam atque imaginem verissime gerit. Iamvero *via* nobis Christus est, quia ex hoc mortali cursu, tam laborioso praesertim tamque ancipiti. ad summum et extremum bonorum, Deum, nulla ratione pervenire, nisi Christo auctore et duce. possumus. *Nemo venit ad Patrem, nisi per me* [2]. Quo modo nisi per eum? Nempe in primis et maxime, nisi per gratiam eius: quae tamen *vacua* in homine foret, neglectis praeceptis eius et legi-

[1]) Io. XIV, 6. [2]) Io. XIV, 6.

и цѣлого загалу, а тй, котрй єго покидають стягають на себе въ слѣпôй завзятости погибель, и причиняють ся заразомъ до того, о скôлько се вôдъ нихъ зависитъ, що и загалъ людей попадає въ ту саму пропасть недолѣ и горя, зъ якои Спаситель въ своимъ милосердію ихъ выдобувъ.

Що разъ бôльше и бôльше вôддаляють ся вôдъ цѣли тй, котрй удають ся на роздорожа. Подôбно коли вôдкине ся свѣтло чистои и щирои правды, то мусить конечно духъ попасти въ тьму и умъ помрачити ся черезъ оплакану переворотнôсть въ переконаню. Якажь надѣя на исцѣлене лишає ся тымъ, котрй покидають початокъ и жерело житя? Путь, правда и животъ єсть одинъ тôлько Христосъ: *Азъ єсмь путь, истина и животъ* (I. 14, 6), такъ що коли Єго покине ся, то тратитъ ся и тй три основы, такъ конечнй для кождого до спасеня.

Теперь приходитъ ся розправляти о тôмъ що розумѣєсь само собою а що кождый и середъ найбôльшого достатку вôдчуває, именно що окрôмъ Бога нема ничого въ чôмъ воля чоловѣка могла бы зовсѣмъ заспокоити ся. Цѣль чоловѣка єсть все таки Богъ, а цѣла жизнь тутъ на земли подобає на певного рода путешествіє. Наша же *путь* єсть Христосъ, бо зъ сеи смертнои жизни, повнои труду и грозы, не можемъ инакше дôстати ся до Бога найвысшого и остаточного изъ всѣхъ благъ, якъ лише за проводомъ и помочію Христа. *Никтоже прійдетъ къ Отцу, токмо мною* (I. 14, 6). Якъ же то тôлько черезъ него? Передъ всѣмъ и головно черезъ єго ласку; но та була бы въ чоловѣцѣ *тща*, колибы занехало ся єго заповѣди и законы. I. Христосъ заслуживши намъ спасенє лишивъ намъ, якъ то було потреба, законъ свôй яко сторожа и за-

bus. Quod enim fieri, parta per Jesum Christum salute, oportebat, legem ipse suam reliquit custodem et procuratricem generis humani, qua nimirum gubernante, a vitae pravitate conversi, ad Deum homines suum securi contenderent. *Euntes docete omnes gentes:... docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis....* [1]) *Mandata mea servate* [2]). Ex quo intelligi debet, illud esse in professione christiana praecipuum planeque necesarium, praebere se ad Jesu Christi praecepta docilem eique, ut domino ac regi summo, obnoxiam ac devotam penitus gerere voluntatem. Magna res, et quae multum saepe laborem vehementemque contentionem et constantiam desiderat. Quamvis enim Redemptoris beneficio humana sit reparata natura, superstes tamen in unoquoque nostrum velut quaedam aegrotatio est, infirmitas ac vitiositas. Appetitus varii huc atque illuc hominem rapiunt, rerumque externarum illecebrae facile impellunt animum ut, quod lubeat, non quod a Christo imperatum sit, sequatur. Atqui tamen contra nitendum, atque omnibus viribus repugnandum est cupiditatibus *in obsequium Christi:* quae, nisi parent rationi, dominantur, totumque hominem Christo ereptum, sibi faciut servientem. *Homines corrupti mente, reprobi circa fidem, non efficiunt ut non serviant...., serviunt enim cupiditati triplici, vel voluptatis, vel excellentiae, vel spectaculi* [2]). Atque in eiusmodi certamine sic quisque affectus esse debet, ut molestias etiam et incommoda sibi suscipienda, Christi caussa, putet Difficile, quae tanto opere alliciunt atque oblectant, repellere: durum atque asperum ea, quae putantur bona corporis et fortunae, prae Christi domini vuluntate imperioque contemnere:

[1]) Matt. XXVIII, 19-20. [2]) Io. XIV, 15. [3]) S. Aug. De vera rel., 37.

щитника роду людского, пôдъ котрого проводомъ люде покинувши беззаконне житє тымъ безпечнѣйше стремѣли бы до Бога. *Шедше научите вся языки... учаще ихъ блюсти вся, елика заповѣдахъ вамъ.* (Мѳ. 18, 19). *Заповѣди моя соблюдите* (I. 14, 15). А зъ того выходитъ, що головною вымогою христіяньскои религіи есть, дати ся поучити въ заповѣдехъ Христовыхъ, и ему яко найвысшому Господу и Цареви пôдчиняти ся та вôддавати радо найбôльшу честь и хвалу. Велика то рѣчь и вымагае часто много труду, сильнои борбы и постоянности. Хотяй бо за ласкою Спасителя людска природа вôджила, то все таки позôстае въ кождôмъ зъ насъ якась слабôсть, немôчь и порочнôсть. Всѣлякй похоти тягнуть чоловѣка то въ сю, то въ ту сторону а принады внѣшнй побуджають душу ити за тымъ, що еи подобае ся, а не що приказавъ Христосъ. Та всежь таки треба тутъ спротивити ся и всѣмя силами оперти ся похотемъ, *въ послушаніе Христу,* такъ якъ похоти, коли не повинують ся розумови, всегда перемагають, а выдерши чоловѣка Христу, дѣлають го своимъ рабомъ. *Люде въ своимъ сердци зôпсутй а противъ вѣры прогрѣшаючй ся не уйдуть неволѣ, они бо суть невôльниками троякои похоти: плоти, очей и гордости житейскои.* (Св. Августинъ: о правдив. религіи 37). А въ тôй борбѣ муситъ кождый такъ бути успособленымъ, щобы бувъ готовымъ приняти на себе, Христа ради, всякй долегливости и невыгоды. Трудно оно, правда, выречи ся того, що такъ дуже притягае и розвеселяе тяжко и гôрко, презирати по воли и приказу Христа то, що выдае ся добромъ тѣлеснымъ и благомъ земскимъ; но все таки муситъ христіянинъ бути сильнымъ и терпеливымъ въ долегливостяхъ, коли назначеный собѣ часъ житя хоче пережити по христіяньски. Чи забулисьмо може, якого

sed omnino christianum hominem oportet patientem et fortem esse in perferendo, si vult hoc, quod datum est vitae, christiane traducere. Oblitine sumus cuius corporis et cuius capitis simus membra? Proposito sibi gaudio sustinuit crucem, qui nobis ut nosmetipsos abnegaremus praescripsit. Ex ea vero affectione animi, quam diximus, humanae naturae dignitas pendet ipsa. Quod enim vel sapientia antiquorum saepe vidit, imperare sibi efficereque ut pars animi inferior obediat superiori, nequaquam est fractae voluntatis demissio, sed potius quaedam generosa virtus rationi mirifice congruens, in primisque homine digna. — Ceterum, multa ferre et perpeti, humana conditio est. Vitam sibi dolore vacuam atque omni expletam beatitate extruere non plus homo potest, quam divini conditoris sui delere consilia, qui culpae veteris consectaria voluit manere perpetua. Consentaneum est ergo, non expectare in terris finem doloris, sed firmare animum ad ferendum dolorem, quo scilicet ad spem certam maximorum bonorum erudimur. Neque enim opibus aut vitae delicatiori neque honoribus aut potentiae, sed patientiae et lacrimis, studio iustitiae et mundo cordi sempiternam in laelo beatitudinem Christus assignavit.

Hinc facile apparet quid sperari denique ex eorum errore superbiaque debeat qui,spreto Redemptoris principatu; in summo rerum omnium fastigio hominem locant, atque imperare humanam naturam omni ratione atque in omnes partes statuunt oportere: quamquam id regnum non modo assequi, sed nec definire, quale sit, queunt. Jesu Christi regnum a divina caritate vim et formam sumit: diligere sancte atque ordine, eius est fundamentum et summa. Ex quo illa necessario flu-

то тѣла и якои головы єсьмо мы членами? Мѣсто радости принявъ крестъ той, котрый намъ приказавъ, абысьмо самыхъ себе запирали ся! А власне вôдъ такого то успособленя духа зависитъ достоиньство самои природы людскои. Бо, якъ то уже пôзнала старинна премудрôсть, поскрамляти себе самого и допровадити до того, щобы нисша часть чоловѣка повиновала ся высшôй, не єсть знакомъ слабосильности волѣ, но радше великодушною, розумною и чоловѣка достойною честнотою. Въ прочôмъ много зносити и терпѣти єсть призначенемъ чоловѣка. Жити житемъ безжурнымъ и повно щасливымъ не може чоловѣкъ такъ само, якъ не може обалити постановленя Сотворителя, котрый наслѣдки давнои провины розтягнувъ на всѣ вѣки. Єсть прото рѣчію розумною, не чекати на земли кôнця горя, но великодушно зносити горе и такимъ чиномъ набрати певнои надѣи на найвысшй блага. Бо не достаткамъ и розкôшному житю, не почестямъ и власти а терпѣнію и слезамъ та стремленю до справедливости и чистоты серця призначивъ Христосъ вѣчне блаженьство въ небѣ.

А зъ того легко поняти, що то надѣяти ся можна по збоченю та гордости тыхъ, що то на перекôръ верховнôи власти Спасителя ставлятъ чоловѣка на самôмъ щитѣ вселеннои та постановляютъ що надъ всякою тварею и всякою єи частиною має царствовати одна лише природа людска, хотяй такого царства анѣ осягнути анѣ навѣть близше означити не могуть. Царство Іисуса Христа бере свôй початокъ и свою силу вôдъ Божои любови; упорядкована и свята любовь

unt, officia inviolate servare: nihil alteri de iure detrahere: humana caelestibus inferiora ducere: amorem Dei rebus omnibus anteponere. Sed isthaec dominatio hominis, aut aperte Christum reiicientis aut non curantis agnoscere, tota nititur in amore sui, caritatis expers, devotionum nescia. Imperet quidem homo, per Jesum Christum licet: sed eo, quo solo potest, pacto, ut primum omnium serviat Deo, eiusque ab lege normam religiose petat disciplinamque vivendi.

Legem vero Christi dicimus non solum praecepta morum naturalia, aut ea quae accepere antiqui divinitus, quae utique Jesus Christus omnia perfecit et ad summum adduxit declarando, interpretando, sanciendo: verum etiam doctrinam eius reliquam, et omnes nominatim ab eo res institutas. Quarum profecto rerum caput est Ecclesia: immo ullaene res numerantur Christo auctore institutae, quas non illa cumulate complectatur et contineat? Porro Ecclesiae ministerio, praeclarissime ab se fundatae, perennare munus assignatum sibi a Patre voluit: cumque ex una parte praesidia salutis humanae in eam omnia contulisset, ex altera gravissime sanxit, ei ut homines perinde subessent ac sibimetipsi, eamdemque studiose et in omni vita sequerentur ducem: *qui vos audit, me audit: et qui vos spernit, me spernit* [1]. Quocirca omnino petenda ab Ecclesia lex Christi est: ideoque via homini Christus, via item Ecclesia: ille per se et natura sua; haec, mandato munere et communicatione potestatis. Ob eam rem quiqumque ad salutem contendere seorsum ab Ecclesia ve-

[1]) Lux. X, 16.

есть его основою и его щитомъ. А зъ неи зновъ выплывае конечно: незломне повнене обовязкôвъ, нѣ найменше оскорблене чужого права, першеньство справъ небесныхъ передъ справами людскими любовь Бога надъ все и передъ всѣмъ. Противно же цѣле то владѣне чоловѣка, котрый явно вôдкидае Христа або его знати не хоче, опирае ся лишь на самолюбствѣ и не знае ніякого пожертвованя. Вправдѣ позваляе І. Христосъ чоловѣкови повелѣвати та рядити, но лишь пôдъ условемъ, щобы передъ всѣмъ служивъ Богу та зъ его закона бравъ собѣ правило и норму житя.

Закономъ же Христа называемъ не лишь самй природнй заповѣди обычаѣвъ або заповѣди въ Старôмъ Завѣтѣ Богомъ данй, котрй то власне Іисусъ Хр. доповнивъ и пояснивши ихъ и затвердивши, до найвысшого совершеньства пôднѣсъ, но и прочу его науку и всѣ его установы. А межи тыми занимае съ певностію Церковь его найвысше мѣсце, ба нема такои установы Христовои, якои бы Церковь не обôймала и въ собѣ не мѣстила. Въ тôй Церквѣ, такъ славно основанôй, мае по его воли по всѣ часы продовжати ся чинъ, небеснымъ Отцемъ ему повѣреный, а для того якъ зложивъ Вôнъ въ нѣй зъ одной стороны всѣ средства спасеня, такъ зъ другои стороны якъ найстрожше постановивъ, щобы еи люде такъ само повиновали ся, якъ Єму самому, и за еи проводомъ поступали старанно и въ цѣлôй своѣй жизни: *слушаяй васъ мене слушаетъ, а отметаяй ся васъ мене отметается* (Л. 10, 16). Для того треба закона Христового глядѣти въ Церквѣ; для того есть „*путею*“ для чоловѣка Христосъ а такъ само и Церковь. Христосъ самъ черезъ себе и зъ природы своеи, а Церковь силою переданого уряду и повѣренои еи вла-

lint, falluntur errore viae, frustraque contendunt.

Quae autem privatorum hominum, eadem fere est caussa imperiorum: haec enim ipsa in exitus perniciosos incurrere necesse est, si digrediantur de *via*. Humanae procreator idemque redemptor naturae., Filius Dei, rex et dominus est orbis terrarum, potestatemque summam in homines obtinet cum singulos, tum iure sociatos. *Dedit ei potestatem, et honorem, et regnum: et omnes populi, tribus et linguae ipsi servient* [1]). *Ego autem constitutus sum rex ab eo..... Dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae* [2]). Debet ergo in convictu humano et societate lex valere Christi, ita ut non privatae tantum ea sit, sed et publicae dux et magistra vitae. Quoniamque id ita est provisum et constitutum divinitus, nec repugnare quisquam impune potest, idcirco male consulitur rei publicae ubicumque instituta christiana non eo, quo debent, habeantur loco. Amoto Jesu, destituitur sibi humana ratio, maximo orbata praesidio et lumine: tum ipsa facile obscuratur notio caussae, quae caussa, Deo auctore, genuit communem societatem, quaeque in hoc consistit maxime ut, civili coniunctione adiutrice, consequantur cives naturale bonum, sed prorsus summo illi, quod supra naturam est, perfectissimoque et perpetuo bono convenienter. Occupatis rerum confussione mentibus, ingrediuntur itinere devio tam qui parent, quam qui imperant: abest enim quod tuto sequantur, et in quo consistant.

Quo pacto miserum et calamitosum aberrare de via, simillime desesti. Для того суть на блудной пути тй, котрй поза Церквою хотять стремѣти до спасеня и стремятъ надармо.

А що сказано о единицяхъ, то тычитъ ся и державъ; и они мусятъ конечно дойти до упадку, коли зойдуть изъ *„пути“*. Сотворитель и Спаситель природы людскои, Сынъ Божій, есть Царемъ и Господемъ цѣлого свѣта а мае найвысшу власть надъ всѣми людми, такъ поодинокими, якъ и правно зъорганизоваными. *И тому дадеся власть и честь и царство, и вси людіе, племена и языци тому поработають.* (Дан. 7, 14) *Азъ же поставленъ есмь царъ отъ него... и дамъ ти языки достояніе твое, и одежаніе твое конци земли.* (Пс. 2, 6). Въ пожитю и товариствѣ людскомъ мусить про то владѣти Христовый законъ, такъ щобы бувъ не лишь въ приватномъ но и въ публичномъ житю учителемъ и проводникомъ. А що то все самъ Богъ зарядивъ и установивъ, и що тому никто безкарно противити ся не може, прото зле прислугують ся державѣ всюда тамъ, где христіяньскй установы не допускають ся до того становиска, яке имъ належитъ ся. Усуне ся Христа на бокъ, то упадае розумъ людскій, позбавленый найбольшои защиты и свѣтла; тогды то затемняе ся легко саме поняте причины, котра по воли Божой сплодила державу, а котра головно въ томъ лежитъ, щобы громадяне за помочію державы осягали природне добро, но все таки згодно съ найвысшимъ найсовершеннѣйшимъ, надприроднымъ и вѣчнымъ добромъ. А коли таке помѣшане понятій наступило, то сходятъ на бездорожа такъ подданй якъ и владѣтелѣ; бо нема тутъ вже анѣ певного проводника анѣ певнои цѣли.

Якъ горко и нещастно есть, зблудити зъ дороги, такъ и покинути правду. Перша же, абсолютна и естествен-

[1]) Daniel. VII, 14. [2]) Ps. II.

rere veritatem. Prima autem et absoluta et essentialis *veritas* Christus est, utpote Verbum Dei, consubstantiale et coaeternum Patri, unum ipse et Pater. *Ego sum via, et veritas.* Itaque, si verum quaeritur, pareat primum omnium Jesu Christo, in eiusque magisterio secura conquiescat humana ratio, propterea quod Christi voce loquitur ipsa veritas. — Innumerabilia genera sunt, in quibus humani facultas ingenii, velut in uberrimo campo et quidem suo, investigando contemplandoque, libere excurrat, idque non solum concedente, sed plane postulante natura. Illud nefas et contra naturam, contineri mentem nolle finibus suis, abiectaque modestia debita, Christi docentis aspernari auctoritatem. Doctrina ea, unde nostra omnium pendet salus, fere de Deo est rebusque divinissimis: neque sapientia hominis cuiusquam peperit eam, sed Filius Dei ipso ab Patre suo totam hausit atque accepit; *Verba quae dedisti mihi, dedi eis* [1]). Idcirco plura necessario complectitur, non quae rationi dissentiant, id enim fieri nullo pacto potest, sed quorum altitudinem cogitatione assequi non magis possumus, quam comprehendere, qualis est in se, Deum. At enim si tam multae res existunt occultae et a natura ipsa involutae, quas nulla queat humana explicare sollertia, de quibus tamen nemo sanus dubitare ausit, erit quidem libertate perverse utentium non ea perferre quae supra universam naturam longe sunt posita, quod percipere qualia sint non licet. Nolle dogmata huc plane recidit, christianam religionem nullam esse velle. Porro flectenda mens demisse et obnoxie *in obsequium Christi,* usque adeo, ut eius numine imperioque velut cap-

[1]) Io. XVII, 8.

на *истина* есть Христосъ, яко Слово Боже, соприсносущне и собезпечальне. Отцу едино съ Отцемъ. *Азъ есмь путь и истина.* Для того, коли ходитъ о правду, то най розумъ людскій слухае передъ всѣмъ Христа и полагае на певно на его науку, бо черезъ голосъ Христа говорить сама истина. Суть безчисленнѝ предметы знаня, якихъ сила ума людского въ своѣй области доходити може, и то нетôлько за згодою и на домаганє природы. Но беззаконьствомъ есть се и противъ природы, не хотѣти держати ума въ своихъ границяхъ и вôдложивши всякую скромнôсть, вôдкидати повагу науки Христовои. Наука Христова вôдъ котрои въ цѣлости зависить наше спасенє, учитъ о Бозѣ и рѣчахъ Божихъ а не сплодила еи ніяка мудрôсть людска, но Сынъ Божій зачерпнувъ еи и дôставъ въ цѣлости вôдъ самого свого Отца. *Глаголы, ихже далъ еси мнѣ, дахъ имъ.* (I 17, 18). Для того мае она въ собѣ конечно много такого, що вправдѣ не противитъ ся розумови, бо се есть неможливымъ, но що мы такъ само мыслею доглянути не можемъ, якъ не можемъ поняти, якимъ есть властиво Богъ. Коли вже въ самôй природѣ суть такъ многѝ рѣчи укрытѝ и таемничѝ, якихъ ніякій розумъ людскій обяснити не може, о котрыхъ однакъ никто розумный сомнѣвати ся не смѣе, то буде се лишь переворотнымъ надъужитемъ свободы, не хотѣти допустити, що суть и рѣчи надприроднѝ, якихъ ніякъ поняти не можна. Не хотѣти догмъ, значитъ то само, що не хотѣти религіи христіяньскои. Розумъ муситъ склонити ся *въ послушаніе Христово* и пôддати ся мовъ въ плѣнь воли и власти Божôй: *плѣняюще всякъ разумъ въ послушаніе Христово.* (II. Кор. 10, 5). Есть то послушеньство якого Христосъ правно домагае ся, бо Вôнъ есть Богъ, и мае

tiva teneatur: *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi* [1]). Tale prorsus obsequium est, quod Christus sibi tributum vult; et iure vult, Deus est enim, proptereaque sicut voluntatis in homine, ita et intelligentiae unus habet summum imperium. Serviens autem intelligentia Christo domino, nequaquam facit homo serviliter, sed maxime convenienter tum rationi, tum nativae excellentiae suae. Nam voluntate in imperium concedit non hominis cuiuspiam, sed auctoris sui ac principisomnium Dei, cui subiactus est lege naturae: nec astringi se humani opinatione magistri patitur, sed aeterna atque immutabili veritate. Ita et mentis naturale bonum, et libertatem simul consequitur. Veritas enim, quae a Christi magisterio proficiscitur, in conspicuo ponit, unaquaeque res qualis in se sit et quanti: qua imbutus cognitione, si perceptae veritati paruerit homo, non se rebus, sed sibi res, nec rationem libidini, sed libidinem rationi subiiciet: peccatique et errorum pessima servitute depulsa, in libertatem praestantissimam vindicabitur: *Cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos* [2]). — Apparet igitur, quorum mens imperium Christi recusat, eos pervicaci voluntate contra Deum contendere. Elapsi autem e postetate divina, non propterea solutiores futuri sunt: incident in potestatem aliquam humanam: eligent quippe, ut fit, unum aliquem, quem audiant, cui obtemperent, quem sequantur magistrum. Ad haec, mentem suam, a rerum divinarum communicatione seclusam, in angustiorem scientiae gyrum compellunt, et ad ea ipsa, quae ratione cognoscuntur, venient minus instructi ad proficiendum. Sunt enim in natura rerum non pauca, quibus vel percipiendis, vel explicandis plurimum

[1]) II. Cor. X, 5. [2]) Io. VIII, 32.

прото найвысшу власть якъ надъ волею чоловѣка, такъ и надъ его розумомъ. А служачи розумомъ Христу Господеви не поступае собѣ чоловѣкъ по рабски, но зовсѣмъ вôдповѣдно такъ розумови якъ и природному своему достоиньству. Бо вôнъ пôддае ся не пôдъ власть якогось чоловѣка, но пôдъ власть своего Сотворителя и Господа, передъ всѣмъ Бога, котрому вже по закону природы есть пôдчиненымъ; такъ само не дае вôнъ тутъ вязати ся поглядами якого земского учителя но вѣчною и незмѣнною истиною. Такимъ чиномъ осягае вôнъ природне добро душевне, а заразомъ и свободу. Истина бо, походячи зъ Христовои науки дае ясно пôзнати, яка есть кожда рѣчь и яка еи цѣна; а коли чоловѣкъ выпосаженый тымъ пôзнанемъ пôйде за голосомъ сеи истины, то пôддасть не себе рѣчамъ а рѣчи собѣ, не розумъ пристрасти, а пристрасть розумови, и пôднесе ся такъ, по вызволеню себе зъ найгôршои неволѣ бо неволѣ грѣха и заблудженя, до найпышнѣйшои свободы. *Познаете истину, и истина свободитъ вы.* (I. 8, 32). Рѣчь ясна отже, що тû, котрыхъ умъ противитъ ся власти Христовои, повстаютъ упорчиво противъ Бога самого. Однакъ вырвавшись зъ пôдъ власти Божои, не стаютъ ся еще черезъ то свобôднѣйшими, они впадаютъ за то въ власть якого нибудь чоловѣка; бо выберутъ собѣ, якъ то и дѣйстно буває, когось, котрого будутъ слухати и его науцѣ повиновати ся. Надто заганяютъ такû своего духа, позбавленого участи въ рѣчахъ Божихъ, на тѣснѣйше поле знаня и стаютъ ся черезъ то менше способными до поступу павѣть въ тыхъ рѣчахъ, якû пôзнаютъ розумомъ своимъ. Єсть бо въ природѣ не мало рѣчій до котрыхъ порозумѣня и выясненя причиняе ся дуже наука Божа. Нерѣдко

affert divina doctrina luminis. Nec raro, poenas de superbia sumpturus, sinit illos Deus non vera cernere, ut in quo peccant, in eo plectantur. Utraque de caussa permultos saepe videre licet magnis ingeniis exquisitaque eruditione praeditos, tamen in ipsa exploratione naturae tam absurda consectantes, ut nemo deterius erraverit.

Certum igutur sit, intelligentiam in vita christiana auctoritati divinae totam et penitus esse tradendam. Quod si in eo quod ratio cedit auctoritati, elatior ille animus, qui tantam habet in nobis vim, comprimitur et dolet aliquid, inde magis emergit, magnam esse in christiano oportere non voluntatis dumtaxat, sed etiam mentis tolerantiam. Atque id velimus meminisse, qui cogitatione sibi fingunt ac plane mallent quamdam in christiana professione et sentiendi disciplinam et agendi, cuius essent praecepta molliora, quaeque humanae multo indulgentior naturae, nullam in nobis tolerantiam requireret, aut mediocrem. Non satis vim intelligunt fidei institutorumque christianorum: non vident, undique nobis occurrere *Crucem*, exemplum vitae exillumque perpetuum iis omnibus futurum, qui re ac factis, non tantum nomine, sequi Christum velint.

Vitam esse, solius est Dei. Ceterae naturae omnes participes vitae sunt, vita non sunt. Ex omni autem aeternitate ac suapte naturâ *vita* Christus est, quo modo est veritas, quia Deus de Deo. Ab ipso, ut ab ultimo augustissimoque principio, vita omnis in mundum influxit perpetuoque influet: quidquid est, per ipsum est, quidquid vivit, per ipsum

такожь не дозваляє имъ Богъ пôзнати правду въ покаранє за гордôсть, абы именно покарати ихъ тымъ въ чôмъ они грѣшатъ. Зъ обохъ тыхъ причинъ можна часто видѣти много даровитыхъ и высокоученыхъ людей доходячихъ въ наукахъ природныхъ до такихъ абсурдôвъ, въ якû хиба никто вже бôльше попасти не мôгъ бы.

Рѣчь певна отже, що въ жизни христіяньскôй розумъ повазѣ Божôй зовсѣмъ и въ цѣлости пôддати ся муситъ. А коли при тôмъ пôдчиненю розуму пôдъ повагу тая зарозумѣлôсть, яка въ кождôмъ зъ насъ має тôлько силы, чує ся бути упослѣдженою и дôткненою, то єсть се тôлько одинъ доказъ бôльше, що христіянинъ потребує нетôлько великого поскромленя волѣ, но и поскромленя розуму. О тôмъ нехай бы памятали тû, що то въ христіяньскôй религіи гадали бы, ба и болѣли бы, поставити таку норму мысленя и поступованя, котрои вымоги були бы лекшû и для людскои натуры поблажлившû, а вôдъ насъ не вымагали бы ніякого або малого тôлько труду. Тû люде не розумѣють належито чути христіяньскои вѣры и христіяньскихъ установъ; они не бачатъ, що изъ всѣхъ сторôнъ стає намъ передъ очи *крестъ* яко образъ жизни и вѣчный прапоръ для всѣхъ тыхъ, котрû въ слѣды Христа поступками и учинками, а не самымъ лише именемъ вступати хотѣли бы.

Тôлько одинъ Богъ єсть житемъ. Всѣ иншû твари маютъ участь въ житю но житемъ не суть. Вôдъ вѣка же и по своѣй природѣ єсть *животъ* — Христосъ, такъ само якъ єсть правдою, бо єсть Богъ вôдъ Бога. Вôдъ него, яко вôдъ остаточного и вôдъ найвысшого начала вôйшла всяка жизнь въ міръ, и все єще входити буде; що єсть, єсть черезъ него; а що жіє,

vivit, quia *omnia* per Verbum *facta sunt, et sine ipso factum est nihil quod factum est.* — Id quidem in vita naturae: sed multo meliorem vitam multoque potiorem satis iam tetigimus supra, Christi ipsius beneficio partam, nempe *vitam gratiae,* cuius beatissimus est exitus *vita gloriae,* ad quam cogitationes atque actiones referendae omnes. In hoc est omnis vis doctrinae legumque christianarum ut *peccatis mortui iustitiae vivamus*[1], id est virtuti et sanctitati, in quo moralis vita animorum cum explorata spe beatitudinis sempiternae consistit. Sed vere et proprie et ad salutem apte nulla re alia, nisi fide christiana, alitur iustitia. *Iustus ex fide vivit*[2]. *Sine fide impossibile est placere Deo*[3]. Itaque sator et parens et altor fidei Iesus Christus ipse est qui vitam in nobis moralem conservat ac sustentat: idque potissimum Ecclesiae ministerio: huic enim, benigno providentissimoque consilio, administranda instrumenta tradidit, quae hanc, de qua loquimur, vitam gignerent, generatam tuerentur, extinctam renovarent. Vis igutur procreatrix eademque conservatrix virtutum *salutarium* eliditur. si disciplina morum a fide divina diiungitur: ac sane despoliant hominem dignitate maxima, vitaque deiectum supernaturali ad naturalem perniciosissime revolvunt, qui mores dirigi ad honestatem uno rationis magisterio volunt. Non quod praecepta naturae dispicere ac servare recta ratione homo plura non queat: sed omnia quamvis dispiceret et sine ulla offensione in omni vita servaret, quod nisi opitulante Redemptoris gratia non potest, tamen frustra quisquam, expers fidei, de salute sempiterna censideret. *Si quis in me non manserit,*

[1]) I. Pet. II. 24. [2]) Galat III, 11. [3]) Hebr. XI, 6.

черезъ него жіє; бо *вся тѣмъ быша, и безъ него ничтоже бысть, єже бысть* (I. 1. 3). Такъ то має ся рѣчь що до житя природного; но далеко лѣпше и далеко высше житє — малисьмо на гадцѣ вже высше, а то *животъ благодати,* заслуженый дѣломъ спасеня Христового котрого всеблаженый конець єсть *животъ славы,* а до котрого всѣ нашй мысли и учинки звертати ся маютъ. Цѣла сила науки и законôвъ христіяньскихъ лежитъ въ тôмъ, *да отъ грѣхъ избывше, правдою поживемъ* (I. Петр. 2, 24.) т. є. въ справедливости, святости и честнотѣ, въ чôмъ почиває моральне житє душевне съ незломною надѣєю на вѣчне блаженьство. Но ніяка рѣчь инша не пôддержує такъ дуже праведности и не причиняє ся такъ истино и властиво до спасеня, икъ вѣра христіяньска. *Праведный отъ вѣры живъ будетъ* (Гал. 3. 11.) *Безъ вѣры невозможно єсть угодити Богу* (Євр. 11, 6.) А творцемъ, родичомъ и плекателемъ вѣры єсть самъ I. Христосъ, котрый жизнь моральну въ насъ утримує и пôддержує а то особливо за помочію Церкви Своєи, тôй бо вôддавъ ôнъ, въ всемилостивôмъ промислѣ своимъ, до роспорядимости средства, котрй бы жизнь, о якôй тутъ бесѣда, сплодили, сплоджену хоронили, а колибы згасла, обнавляли. Творча и пôддержуюча сила *спасительныхъ* честнотъ гасне, коли обычайнôсть вôдъ вѣры Божои вôдлучає ся, а тй, що то самъ лише розумъ хотять поставити учителемъ обычайности, позбавляютъ чоловѣка безперечно єго найбôльшого достоиньства и стручаютъ єго зъ жизни надприроднои, на єго найбôльшу згубу, въ саму лише жизнь природну. А се не для того, яко бы чоловѣкъ здоровымъ розумомъ заповѣди природнй пôзнати и держати не мôгъ

mittetur foras sicut palmes; et arescet et colligent eum et in ignem mittent, et ardet[1]. *(Qui non crediderit, condemnabitur*[2]). Ad extremum quanti sit in se ipsa, et quos pariat fructus ista divinae fidei contemptrix honestas, nimis multa habemus documenta ante oculos. Quid est quod in tanto studio stabiliendae augendaeque prosperitatis publicae, laborant tamen ac paene aegrotant civitates tam multis in rebus tamque gravibus quotidie magis? Utique civilem societatem satis aiunt fretam esse per se ipsam: posse sine praesidio institutorum christianorum commode se habere, atque eo, quo spectat, uno labore suo pervenire. Hinc quae administrantur publice, ea more profano administrari malunt: ita ut in disciplina civili vitaque publica populorum vestigia religionis avitae pauciora quotidie videas. At non cernunt satis quid agant. Nam submoto numine recta et prava sancientis Dei, excidere auctoritate principe leges necesse est, iustitiamque collabi, quae duo firmissima sunt coniuctionis civilis maximeque necessaria vincula. Similique modo sublata semel spe atque expectatione bonorum immortalium, pronum est mortalia sitienter appetere: de quibus trahere ad se quanto plus poterit, conabitur quisque pro viribus. Hinc aemulari, invidere, odisse: tum consilia teterrima: de gradu deiectam velle omnem potestatem, meditari passim dementes ruinas. Non pacatae res foris, non securitas domi: deformata sceleribus vita communis.

---

[1]) Io. XII, 32. [2]) Marc. XVI, 16.

противно, коли бы ихъ и всѣ пôзнавъ та безъ всякои провины въ цѣлôй своѣй жизни державъ, то все таки надармо ожидавъ бы вѣчного спасеня, колибы не мавъ вѣры. *Аще кто въ мнѣ не пребудетъ, извержется вонъ якоже розга, и изсышетъ, и собираютъ ю и въ огнь влагаютъ и сгаряетъ* (I. 15, 6.). *Иже не иметъ вѣры, осужденъ будетъ* (Мр. 16, 16.). Що значитъ въ кôнци и якй плоды може выдати тая праведнôсть безъ вѣры Божои, на то маемъ ажь за надто много доказôвъ передъ очима. Зъ вôдки то походитъ, що мимо такъ великого стараня о публичне добро поодинокй державы въ такъ многихъ рѣчахъ все таки недомагаютъ и все бôльше и бôльше майже що дня занепадаютъ? Правда, кажутъ неразъ що держава выстарчае сама для себе, що може обôйти ся и безъ христіяньскихъ установъ и осягнути цѣль свою своею власною силою. Длятого волятъ многй чисто свѣтскій зарядъ публичныхъ справъ такъ що въ уставодавстѣ державнôмъ якъ и въ публичнôмъ житю народôвъ слѣду прадѣднои религіи що дня менше видѣти можна. Тй однакъ не видятъ, що творятъ. Бо съ усуненемъ волѣ Божои, узаконяючои, що есть добре а що зле мусять *законы* стратити свою найвысшу повагу, а *справедливôсть* муситъ упасти, тй двѣ найсильнѣйшй и найконечнѣйшй повздержуючй сили въ горожаньскôмъ пожитю. Подôбножь коли разъ усуне ся надѣю на блага бесмертнй, то вôльно буде посягати захланно за благами земскими, зъ котрыхъ якъ найбôльше для себе зарвати, буде кождый старати ся. Зъ вôдси пôдутъ заздрости, зависти и ненависти, по тôмъ нечестивй заговоры, дальше забаги наглого поваленя всякои власти, а съ часомъ и всякй

In tanto cupiditatum certamine, tantoque discrimine, aut extrema metuenda pernicies, autidoneum quaerendum mature remedium. Coercere maleficos, vocare ad mansuetudinem mores populares atque omni ratione deterrere a delictis providendia legum rectum idemque necessarium: nequaquam tamen in isto omnia. Altius sanatio petenda populorum: advocanda vis humanâ maior, quae attingat animos, renovatosque ad conscientiam officii, efficiat meliores: ipsa illa nimirum vis, quae multo maioribus fessum melis vindicavit semel ab interitu orbem terrarum. Fac reviviscere et valere, amotis impedimentis, christianos in civitate spiritus; recreabitur civitas. Conticescere proclive erit inferiorum ordinum cum superioribus contentionem, ac sancta utrinque iura consistere verecundiâ mutuâ. Si Christum audiant, manebunt in officio fortunati aeque ac miseri: alteri iustitiam et caritatem sentient sibi esse servandam, si salvi esse volunt, alteri temperantiam et modum. Optime constiterit domestica societas, custode salutari metu iubentis, vetantis Dei: eademque ratione plurimum illa in populis valebunt, quae ab ipsa natura praecipiuntur, vereri potestatem legitimam et obtemperare legibus ius esse: nihil seditiose facere, nec per coitiones moliri quicquam. Ita ubi christiana lex omnibus praesit et eam nulla res impediat, ici spente fit ut conservetur ordo divina providentia constitutus, unde efflorescit cum incolumitate prosperitas. Clamat ergo communis salus referre se necesse esse, unde numquam digredi oportuerat, ad eum qui via et veritas et vita est, nec singulos

загонистѝ перевороты. Не стане на внѣ спокою, не буде беспеченьства въ краю; обезобразится злочиньствами спôльне пожите.

При такъ великôй борбѣ пристрастій, при такъ небезпечнôмъ станѣ рѣчей, треба буде або обавляти ся крайнои загибели або оглянути ся завчасу за зарадчими средствами. Злочинцѣвъ держати въ карбахъ, промышляти надъ поправою обычаѣвъ масъ народныхъ, и всѣма способами вôдстрашати вôдъ проступкôвъ въ законнôй дорозѣ, єсть добре и конечно но єще не все. Треба глядати высшого уздоровленя народôвъ, треба призвати на помôчъ высшу, нѣжь людска, силу, котра порушає душу и до почутя обовязку побуджає; ту именно силу, котра разъ уже спасла свѣтъ сей вôдъ далеко гôршого лиха а далеко бôльшого упадку. Усуньте перешкоды и дайте духови христіяньскому вôджити и завладѣти въ державѣ, а вôджіє и сама держава. Борба клясъ нисшихъ съ высшими заразъ въ такôмъ разѣ замовкне, а святѝ обопôльнѝ права усталятъ ся черезъ взаимне почитанє. Коли услухають Христа, то поступати будутъ пôсля свого обовязку такъ богатѝ якъ и убогѝ; въ своимъ власнôмъ интересѣ будутъ однѝ почувати ся до справедливости и любови, а другѝ до границѣ и мѣры. Якъ найкрасше уложитъ ся тогды пожите домове пôдъ покровомъ спасительнои боязни передъ Богомъ, котрый одно приказує, а друге заказує; тогды — будутъ межи народами щось значити и тѝ законы природнѝ, котрѝ приказують, почитати законну власть и повиновати ся законамъ, не робити бунтôвъ и не кнувати ничого черезъ заговоры. Такъ отже, где на чолѣ всего стоитъ христіяньскій законъ, и где єго ничь не спиняє, тамъ держитъ ся самъ

dumtaxat sed societatem humanam universe. In hanc velut in possessionem suam, restitui Christum dominum oportet, efficiendumque ut profectam ab eo vitam hauriant atque imbibant omnia membra et partes reipublicae, iussa ac vetita legum, instituta popularia, domicilia doctrinae, ius coniugiorum convictusque domestici, tecta locupletium, officinae opificum. Nec fugiat quemquam, ex hoc pendere magnopere ipsam, quae tam vehementer expetitur, gentium humanitatem quippe quae alitur et augetur non tam iis rebus, quae sunt corporis, commoditatibus et copiis, quam iis, quae sunt animi laudabilibus moribus et cultu virtutum.

Alieni a Iesu Christo plerique sunt ignoratione magis, quam voluntate improba: qui enim hominem, qui mundum studeant dedita opera cognoscere, quam plurimi numerantur; qu, Filium Dei, perpauci. Primum igitur. sit, ignorationem scientiâ depellere ne repudietur aut spernatur ignotus Quotquot ubique sunt, christianos obtestamur dare velint operam, quoad quisque potest, Redemptorem suum ut noscant, qualis est: in quem ut quis intuebitur mente sincera iudicioque integro, ita perspicue cernet nec eius lege fieri quicquam posse salubrius, nec doctrinâ divinius. In quo mirum quantum allatura adiumenti, est auctoritas atque opera vestra, venerabiles Fratres, tum Cleri totius studium et sedulitas. Insculpere populorum in animis germanam notionem

собою ладъ, провидѣніемъ Божимъ установленый, зъ чого прозябає съ беспеченьствомъ и всякій гараздъ. — Спôльный гараздъ вымагає отже, вернути конечно до того, вôдъ котрого вôтдаляти ся николи не повинно ся було; до того котрый єсть *„путъ, истина и животъ,“* и то не тôлько для єдиницѣ, но и для цѣлого товариства людского. Въ тото товариство, яко єго достояніє, треба Христа зновъ поставити, и старати ся, щобы жизнь вôдъ него походячу черпали и пили всѣ члены и всѣ части державы: законнû приказы и заказы, народнû институціи заведеня науковû, право сопружеске и право родинне, палаты богачôвъ — и рукодѣльнѣ робôтничû. Най кождый памятає, що вôдъ того зависитъ сама такъ дуже пожадана цивилизація народôвъ, котра плекає ся и помнажає ся не такъ рѣчами тѣлесными: достатками и выгодами; якъ рѣчами душевными, а то похвальными обычаями и подвигами въ честнотахъ.

Многû суть вôдчуженû вôдъ І. Христа, бôльше зъ несвѣдомости якъ зъ злои волѣ, тыхъ бо, що чоловѣка, що свѣтъ стараютъ ся пôзнати — єсть дуже много; а тыхъ, що Сына Божого — дуже мало! Першою рѣчію прото най буде, несвѣдомôсть усунути свѣдомостію, щобы Христа не пренебрегало ся и не презирало ся лишь для того, що єго ся не пôзнало. Всѣхъ отже Христіянъ, где бы они и не були, заклинаємъ, щобы старали ся пôзнати Спасителя Свого якъ тôлько можна; кто на него гляне щирымъ сердцемъ и здоровымъ розсудкомъ, той побачитъ ясно, що надъ Єго законъ нема ничого спасительнѣйшого а надъ Єго науку — ничого божественнѣйшого. А до того дуже много причинити ся може ваша ВЧ. Братя, повага, и вашь трудъ якъ и цѣлого

ac prope imaginem Iesu Chsisti, eiusque caritatem, beneficia, instituta illustrare litteris, sermone, in scholis puerilibus, in gymnasiis, in concione, ubicumque se det occasio, partes officii vestri praecipuas putatote. De iis, quae appellantur *iura hominis,* satis audiit multitudo: audiat aliquando de iuribus Dei. Idoneum tempus esse, vel ipsa indicant excitata iam, ut diximus, multorum recta studia, atque ista nominatim in Redemptorem tot significationibus testata pietas, quam quidem saeculo insequenti, si Deo placet in auspicium melioris aevi tradituri sumus. Verum, cum res agatur quam non aliunde sperare nisi a gratia divina licet, communi studio, summisque precibus flectere ad misericordiam insistamus omnipotentem Deum, ut interire ne patiatur, quos ipsemet profuso sanguine liberavit: respiciat hanc propitius aetatem, quae multum quidem deliquit, sed multa vicissim ad patiendum aspera in expiationem exanclavit: omniumque gentium generumque homines benigne complexus, meminerit suum illud: *Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum*[1].

Auspicem divinorum munerum benevolentiaeque Nostrae paternae testem vobis, venerabiles Fratres, Clero populoque vestro Apostolicam benedictionem paramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 1 Novembris An. MDCCCC, Pontificatus Nostri vicesimo tertio.

LEO PP. XIII.

клиру старанє и ревнôсть. Защѣпляти въ умы народôвъ властиве понятє и майже образъ І. Христа, а его любовь, добродѣйства и установы пояснити письменно и устно, въ школахъ для дѣтей, въ гимназіяхъ, на зôбраняхъ и где тôлько дасть ся случайнôсть — нехай се буде головнымъ вашимъ обовязкомъ. О тôмъ що называє ся *правомъ чоловѣка* часто чує народъ; нехай же почує часомъ и о правахъ Бога. Добру случайнôсть къ тому подає, якъ сказалисьмо, ревнôсть, у многихъ теперь пробудивша ся, а особливо любовь къ Спасителю, такъ многими доказами теперь засвѣдѣтельствована, котру, коли Богъ позволитъ, яко знакъ лѣпшихъ часôвъ грядущому столѣтію переказати намѣряємъ. А що тутъ ходитъ о рѣчь, якои надѣяти ся можна лише по ласцѣ Божôй, то стараймо ся спôльными ревными молитвами наклонити всемогущого Бога, абы не давъ пропасти тымъ, котрыхъ избавивъ пролятою кровію своєю; а кобы то вôнъ глянувъ милостиво на нашû часы, котрû вправдѣ много провинили, але и за кару много горя вытерпѣли, та обнявши ласкою своєю людей всѣхъ языкôвъ и всѣхъ родôвъ, згадавъ на своє слово: „*И аще азъ вознесенъ буду отъ земли, вся привлеку къ мнѣ.*

Въ задатокъ дарôвъ Божихъ а въ доказъ нашои вôтцѣвскои милости удѣляємъ Вамъ, Всч. Братя, Клирови и Народови вашому въ повнôй любвѣ о Господѣ наше Апостольске благословеніє.

Дано въ Римѣ при св. Петрѣ дня 1. Листопада р. 1900. Нашого Понтификату 23го.

ЛЕВЪ ПП. XIII.

Вôдъ Еп. Ординаріята.
Перемышль, дня 11. Грудня 1900.

† КОНСТАНТИНЪ, Еппъ

[1] Io XIII, 32.

Ч. 720 орд.

Проєктъ богослуженя вôдправити ся маючого по поводу закôнченя столѣтя.

Ч. 68.

КОНСТАНТИНЪ ЧЕХОВИЧЬ

Божою Милостію и св. Апостольского Престола благословенємъ

Епископъ Перемыскій, Самборскій и Сяноцкій,

Всечестному Духовеньству и всѣмъ вѣрнымъ Епархіи миръ и благословеніє о Господѣ!

Зближає ся конецъ року. Всѣ люде съ кôнцемъ року поглядають по за себе, рахують ся съ своимъ господарствомъ и своимъ маєткомъ чи съ своєю бѣднотою, споминають, що доброго а що немилого чи злого въ минувшôмъ роцѣ досвѣдчили, а єще съ бôльшою цѣкавостію дивлять въ будучнôсть, въ надходячій рôкъ новый, вяжуть до него рôжнй надѣи и собѣ и другимъ зъ новымъ рокомъ желають много щастя и добра, та и молять Бога, издателя всего блага, о ласку и благословенє на цѣлый розпочинаючій ся новый рôкъ.

Но теперѣшный рôкъ, котрый кôнчить ся, и рôкъ, котрый незадовго розпôчне ся, то не суть звычайнй роки, то не єсть переходъ зъ одного року до другого. Мы жиємо въ такôмъ часѣ, якій немногимъ людемъ пережити случає ся. Мы жиємо на кôнци минаючого столѣтя и хотяй щоденно много людей опускає той свѣтъ, покликанй до вѣчности, то такой много зъ насъ перейде зъ того девятнайцятого, до другого, нового, двайцятого столѣтя.

И єсли для кождого, лише чисто по свѣтовому думаючого чоловѣка, переходъ зъ одного столѣтя до другого нового, має щось не щоденного, не звычайного въ собѣ, то для вѣруючого Христіянина, для Христіянина памятаючого на тоє, на що єго Богъ до житя покликавъ, памятаючого, що зъ кождои хвилѣ житя свого здасть колись рахунокъ, а вôдъ того рахунку цѣла єго будуча доля въ вѣчности залежати буде — будять ся мисли важки, переймає єго спасительный страхъ, споглядає на своє минувше житє видитъ въ чôмъ вôнъ провинивъ ся, проситъ щиро Бога о прощенє своихъ прогрѣшеній, проситъ щиро о помôчь, щобы мôгъ стати ся лѣпшимъ, мôгъ заслужити собѣ на щастє, на щастє въ вѣчности!

На закôнченє минаючого столѣтя установивъ св Отецъ рôкъ ювилейный въ Римѣ, якъ Мы вамъ тоє возлюбленй въ Христѣ, посланємъ Нашимъ въ Грудни минувшого року обвѣстили; на початокъ нового столѣтя сподѣємо ся року Ювилейного въ цѣлой католицкой Церквѣ по цѣлôмъ свѣтѣ, якъ Мы вамъ тоє такожь въ Нашихъ посланяхъ высказали.

И длячого власне въ тыхъ рокахъ Голова Церкви вôтверає скарбницю Церкви Христовои и робитъ єи приступною для всѣхъ, котрй зъ неи користати хотятъ? Щобы вѣрнй Христовй задосыть учинили за всѣ грѣхи, за всѣ зневаги, за всѣ переступленя и беззаконя якй нанесли Спасителеви, не лише они самй, але и тй, котрй вже станули передъ справедливымъ судомъ Божимъ; щобы укорили ся передъ маєстатомъ Спасителя, котрый не пощадивъ Себе, але зôйшовъ на той свѣтъ, принявъ тѣло чоловѣче, проживавъ въ убожествѣ и укореню, перетерпѣвъ найтяжшй зневаги, найнесправедлившій судъ, оплюваня и бичованя а наконецъ смерть, абы насъ спасти, абы насъ съ Отцемъ Небеснымъ примирити, абы намъ

лишити на земли средства благодатей, средства ласкъ, котрî уживаючи въ кождôй хвилѣ житя можемо, хотяйбысьмо и зблудили, навернути ся и животъ вѣчный позыскати. Щобы дальше дѣлами покаянія, принятємъ св. Тайнъ, посѣщанємъ частѣйшимъ Церквей и горячѣйшою молитвою скрѣпити ся при початку нового столѣтя, розпочати єго съ гадкою на Христа Спасителя, и щиримъ постановленємъ при Христѣ и при Єго законѣ вытревати непохитно ажь до остатнои хвилѣ нашого житя.

По поводу тои важнои хвилѣ, тои змѣны столѣтя, св. Отецъ Левъ П. XIII. выдавъ Своє послане (енцикліку) зъ дня 1. Листопада 1900, а послане тоє учуєте, Возлюбленнî въ Христѣ, съ початкомъ нового року и нового столѣтя.

Въ взнеслôмъ тôмъ посланю „О Іисусѣ Христѣ Спасителю“ св Отецъ взывае насъ всѣхъ, щобы мы непохитно стояли при Спасителю нашôмъ, а втоды буде гараздъ и ладъ на земли, втоды забезпечимо собѣ и щастє вѣчне.

Колиже Голова Церкви, Отецъ Христіяньства, Намѣстникъ Христовъ промовивъ, Мы вздержуємо ся вôдъ обширнѣйшого до васъ Возлюбленî, посланя, а лише короткî звертаємо до васъ нашî слова.

Якъ цѣла Церковь Христова и цѣлый свѣтъ, такъ само и мы, наша Церковь, нашъ нарôдъ рускій, поодинокî родины и особы помежи нами, досвѣдчили въ минаючôмъ столѣтю много ласкъ, много добродѣйствъ, много благословеній, великихъ а незаслуженыхъ, вôдъ Христа Спасителя.

А зъ другои стороны, кôлько то було въ минаючôмъ столѣтю грѣху, кôлько образы Божои, кôлько згôршеня, кôлько ненависти ближнихъ злобы и кривды, кôлько зневаги Спасителя, того Спасителя, котрый зъ любови къ намъ страшну и понижаючу смерть перетерпѣвъ, кровь Свою найсвятѣйшу пролявъ; котрый зъ любови къ намъ Церковь, непорочну Свою обручницю намъ лишивъ, щобы насъ учила и провадила до спасеня вѣчного; котрый Самъ пôдъ видами хлѣба и вина въ кормъ душевный намъ дає ся, щобы насъ съ Собою якъ найтѣснѣйше злучити; котрый Самъ на земли въ св. Тайнѣ Евхаристіи утаєный помежи нами перебуває и перебувати буде ажь до кôнця свѣта.

Тожь дякуймо Єму зъ цѣлого серця за всѣ тіи ласки и благословеня якî Ôнъ, Найдобротливший, намъ въ минаючôмъ столѣтю высвѣдчити зволивъ, а каймо ся, щиро каймо ся за всѣ грѣхи, зневаги и соблазни, якî мы и всѣ люде въ минаючôмъ столѣтю здѣлали.

А тоє каянє ся наше най буде сполучене съ щирымъ и незломнымъ постановленємъ Христу Богу служити вѣрно и законъ Єго святый, законъ мира и любови, законъ покоры и самоотверженя, законъ честноты и досконалости выповняти ажь до остатнои хвилѣ житя нашого.

Длятого св. Отецъ позволивъ, щобы въ всѣхъ Церквахъ можна було выставити св. Тайны вôдъ пôвночи минаючого року ажь до полудня нового року, щобы всѣ вѣрнî могли передъ св. Тайнами въ щирôй и горячôй молитвѣ просити прощеня за всѣ грѣхи, дякувати за всѣ отриманî добродѣйства молити о помôчь въ тыхъ тяжкихъ часахъ при розпочинаючимъ ся новымъ столѣтю и посвятити себе и цѣле своє будуче житє Христу Спасителю.

А дальше св. Отецъ надавъ ласкаво вôдпустъ загальный всѣмъ тымъ, котрî день передъ тымъ, чи въ самъ день нового року высповѣдають ся, въ самъ

лень нового року запричащають ся, и въ часѣ, коли св. Тайны будутъ выставленй, т. є. вôдъ 12 годины въ ночи до 12 годины въ полудне, въ котрôй будь порѣ, черезъ цѣлу одну годину въ Церквѣ на розмысляню и молитвѣ перебудутъ, а именно молити ся будутъ въ намѣреню св. Отца.

Тожь користайте численно зъ тои ласки Церкви св., а желаючи вамъ, яко вашь Архіерей, вôдъ серця, щобысьте того вôдпусту доступили, желаю вамъ доброго и щасливого розпочатя нового столѣтя въ мысль посланя св Отца и въ мысль высше до васъ сказаныхъ моихъ слôвъ. Желаю вамъ богатыхъ ласкъ Божихъ для вашого дочасного, а особенно для вѣчного добра, и зъ глубины серця молю Всевышного Бога, абы тіи желаня мои сповнивъ и всѣ вашй добрй намѣреня съ розпочинаючимъ ся новымъ столѣтемъ крѣпкою Своєю десницею благословивъ.

Благодать Господа Нашого Іисуса Христа съ всѣми вами. Аминь.

Дано въ Перемышли при Нашôмъ престольнôмъ Храмѣ Рождества св. Іоанна Крестителя въ день св. пророка Наума, 1-го ст. ст. Грудня 1900

† **Константинъ,** Епископъ.

Всечестному Духовеньству поручаємъ, щобы послане повысше вѣрнымъ въ день Рождества Христова по проповѣди перечитали, а нисше поданый порядокъ богослуженя на закôнчене столѣтя якъ и загальный вôдпустъ на той день, оголосили три разы, именно: на Рождество Христове, на св ПрМ. Стефана и въ недѣлю по Рождествѣ, щобы якъ найбôльше вѣрныхъ въ тôмъ богослуженю участь взяло.

Порядокъ богослуженя, по порозумѣню съ прочими нашими Преосв Ординаріятами, установлає ся слѣдуючій:

Богослужене на закôнчене столѣтя буде вôдправляти ся въ ночи зъ 31. Грудня 1900 на 1. сѣчня 1901, пôсля календаря юліяньского, (въ празникъ Обрѣзанія Господа нашого Іисуса Христа) по припису типика нашого повнымъ бдѣніємъ всеночнымъ.

Въ Церквахъ, де єсть принайменьше двохъ священникôвъ, вже вечеромъ около 10 годины 31. Грудня стар. ст. зачне ся всеночне бдѣніє т. є. велика вечерня, литія и утреня празника Обрѣзанія и св Василія; по утрени наступитъ выставлене св. Дарѣвъ, пѣснь „Тебе Бога хвалимъ“. На: „Спаси люди Твоя Господи“ благословеніє народа св. Тайнами, а потôмъ Служба Божа спѣвана, а взглядно понтифікальна.

По Евангелію мѣсто проповѣди, буде читати ся послане Святѣйшого Отца „О Іисусѣ Христѣ Спасителю“ (подане въ тôмъ числѣ Вѣстника); по заамвоннôй молитвѣ вôдспѣває ся „Святый Боже“ (Суплікація), потôмъ благословене св. Дарами, вôдпустъ и многолѣтствіє якъ звычайно. Потôмъ 5 Отче нашь, 5 Богор. Дѣво, Вѣрую и Пс. 50.

Св. Дары лишають ся выставленй черезъ цѣлу нôчь ажь до слѣдуючого дня 12-ои годины въ полудне.

Въ самъ празникъ Обрѣзанія Г. (1 го стар. ст. Сѣчня 1901) вôдправитъ ся въ день, въ своимъ часѣ, Служба Божа спѣвана, взглядно читана, и закôнчится суплікаціею.

Въ мѣсточкахъ и селахъ, де єсть лише оденъ священникъ, всеночне бдѣніє зачне ся о пôвночи выставленємъ св. Дарôвъ съ пѣснею: „О спасительная Жертва“;

по утрени и пѣсни: „Тебе Бога хвалимъ“ и по благословенію народа св. Дарами, все проче якъ высше, вынявши, що въ ночи не буде Службы Божои.

Вôдъ Еп. Ординаріята.

Перемышль, дня (1.) 14. Грудня 1900.

† КОНСТАНТИНЪ, Епископъ.

Ч. 69. Ч. 692/орд.

Заявленє комитету Епископôвъ австрійскихъ дотычно поєдынку.

„Вже передъ десяти лѣтами епископы австрійскі, свѣдомі своихъ пастырскихъ обовязкôвъ, вôднесли ся до Єго Святости Папы Льва XIII. зъ умилительнѣйшимъ письмомъ, въ котрôмъ доносятъ о численныхъ случаяхъ поєдынкôвъ и зъ великимъ болемъ пôдносятъ, що ті борбы гôдні пожалованя, узнаютъ такожь сферы называючі себе католицкими яко установу закону, оперту па звычаяхъ; проте просили епископы св. Отца, щобы выступивъ своєю найвысшою повагою противъ такъ погубному блудови.

Папа Левъ XIII. яко найвысшій Пастырь и учитель упôмнувъ насъ епископôвъ австрійскихъ зъ натискомъ своимъ апостольскимъ письмомъ „Pastoralis officii“ зъ дня 12. Вересня 1891 р. щобысьмо неустанно впоювали въ вѣрныхъ науки св. католицкои Церкви, дотычачі поєдынку, щобы вѣрні, желаючи узыскати задосытьучиненє, не послуговали ся средствомъ такъ нерозумнымъ и невôдповѣднымъ якъ поєдынокъ.

Въ слѣдствіє сего звернули австрійскі епископы въ поданю до ц. к. цѣлого Министерства зъ дня 14. Листопада такожь увагу Правительства на погубный, злый звычай поєдынку.

Поєдынку забороняє право Боже въ десяти заповѣдяхъ, котрі цѣла людскôсть узнала за природне право обычаєве, а именно забороняє словами „Не убій“.

Церковь Божа, сей защитникъ правды, якъ такожь справедливости и обычайности, котрі то честноты вспôльно пôддержуютъ публичный супокôй и порядокъ всегда дуже строго осуджали поєдынокъ. Св. Соборъ тридентскій оголошує на XXV. засѣданю гл. 19 „о реформаціи“ всѣхъ тыхъ, що стаютъ до поєдинку, або въ якій нибудь способъ въ нѣмъ участь берутъ, яко позбавленыхъ чести; выключає ихъ зъ нѣдра католицкои Церкви, а на случай єсли въ поєдынку полягли, уважає ихъ за негôдныхъ церковного похорону.

Згôдно зъ поступованємъ попередныхъ св. Всел. Архіереѣвъ якъ Александра III. котрого конститутціи зарôвно рѣшучо осудили поєдинки и Папы Венедикта XIV., котрый въ своєй конституціи Detestabilem зъ дня 16. Листопада 1752 дотычні постановленя тридентскі пояснивъ и розширивъ, освѣдчивъ б. п. св. Отецъ Папа Пій IX. въ письмѣ Apostolicae Sedis зъ дня 12. Жовтня 1869 выразно, що кары церковні не тôлько вôдносятъ ся до поєдынкуючихъ ся але такожь до помôчникôвъ и свѣдкôвъ, додаючихъ помôчь тымже и до нарочно приглядаючихъ ся, дальше до всѣхъ тыхъ, котрі допускаютъ до нещаснои борбы, або чи не спиняютъ, о скôлько се до ныхъ належитъ, и то безъ взгляду на ихъ станъ и урядъ въ суспôльности.

Мерзкôсть поєдынку єсть такъ наглядна, що забороняютъ єго и караютъ навѣтъ державнû законы, якъ се слѣдує зъ §§ 158 — 165 зогальнои уставы карн. и §§ 437—447 и 602 вôйсковои уставы карнои.

Не менше и розумъ людскій осуджає поєдынки. Самопомôчь на тôмъ поли єсть погубна. Поєдынокъ єсть намѣреною, приготованою борбою, котрôй зовсѣмъ недостає знаменъ справедливои обороны зъ конечности, анѣ не єсть борбою веденою пôдъ вплывомъ наглого зволнованя пристрастей. Поєдынокъ, котрого жереломъ єсть злобна сваволя або жажда пôмсты, не приноситъ обидженому нѣякого задоситьучиненя, але часто доткливо побôльшає у него внутренну иритацію и несупокôй черезъ получене тѣлесного оскорбленя. Поєдынокъ не може змыти плямъ на чести. Задля побѣды тото, котрый обидивъ тріумфує неслушнôсть надъ слушностію, коли противникъ паде трупомъ, то другій попадає часто въ мелянхолію а навѣть зъумашествіє, такъ що поєдынокъ не рѣдко стає ся рôвночасно причиною убôйства и самоубійства. Що бôльше поєдынокъ причиняє ся на все до знищеня щастя и поводженя цѣлыхъ родинъ. Дальше поєдинокъ позбавляє многихъ людей можности служити вôдчинѣ, до чого зъобовязали ся пôдъ присягою. Поєдынокъ зовсѣмъ не становитъ доказу вôдваги або боязливости анѣ чести або нечести.

Нашь вѣкъ величає ся тымъ, що перевысшає попереднû доскональшимъ образованємъ та бôльшимъ поступомъ; вôнъ звыкъ маловажити давнû установы и накликує до людяного поступованя зъ ближными. Чимже оправдати се, що помимо сего не вôдкидує ся тои неблагороднои, сумнои спадщины зъ минувшости? Але тû жорстокû, нелюдскû пересуды мусятъ разъ чейже упасти, натомѣстъ серця всѣхъ муситъ наповнити христіяньске почутє благодарности, великодушнôсть, сила духа и терпеливôсть.

Зъ сего выплыває само собою, якъ погубнымъ єсть примусъ поєдынковый. Єсть вôнъ не лишь тяжкимъ нарушенємъ свободы религійнои и невыносимымъ насилованємъ совѣсти, але зъ взгляду на позитивнû права забороняючû поєдынку, такожь дѣломъ самоволѣ и то тымъ бôльше обуряючимъ, що зъ однои стороны розпоряджає тымъ, що становитъ найдорожше добро чоловѣка, т. є. житємъ єго, а зъ другои стороны, що не може єго оправдати жадный, хотьбы и якъ основный взглядъ дочасный. Примусъ поєдынковый, кидаючи моральну слушнôсть и честь на припадокъ матеріяльного насильства, пôдкопує о скôлько лишь може основне условіє цѣлои цивилизаціи, гôднои людскости, и наконецъ цофає суспôльнôсть до поганьского варварства. Мѣсто пошанованя правъ ставляє вôнъ пановане морального невôльництва. А єсли якъ то подекуды буває, карає ся дѣйстно не тыхъ, що примусъ поєдынковый выконували, або єму улягли, але противно — наслѣдками вôдмовы приняли ся поєдынку – властиво тыхъ, котрû съ правдивымъ мужествомъ опирали ся примусови и насупротивъ безправности ушанували слушнôсть и правду, то такій переворотъ публичного порядку законного становитъ дѣйстну погубу людскои суспôльности. Тажь таке поступованє вôдбирає права забезпеченû уставою тымъ власне, котрû вôдповѣдно закону дѣлаютъ. Тоє але заразомъ пôдкопує святôсть и повагу права якъ такожь и повагу тыхъ, котрû суть покликанû до стереженя и выконуваня уставъ. Єсть се смертію суспôльности, котрои житємъ єсть право.

Протоє Епископы згромадженû на сегорôчнôй ссѣннôй конференціи упоминаютъ вѣрныхъ якъ найусильнѣйше, щобы вѣрно перестерѣгали установы божого, церковного и державного закона, котрû безусловно забороняютъ поєдынокъ и стисло зъобовязуютъ совѣсть.

Въ Церквѣ и школѣ, въ родинѣ и громадѣ належитъ проте зъ цѣлою силою выступати противъ безправности и злочину поєдынку, а нехай выховане оперте на пôдставахъ христіяньскихъ веде до правдивого понятя чести, до мужеского самоотверженя и непохитного почутя обовязку.

„Блаженнѝ миротворцы, яко тіи сынове Божіи нарекутся“.

Вѣдень, въ дни св. Мартина, Папы и Мученика 12. листопада 1900.

Комитетъ Епископôвъ.“

Повысше удѣляє ся Всеч. Духовеньству до вѣдомости.

Вôдъ Еп. Ординаріята.

Перемышль, дня 15. Грудня 1900.

† **Константинъ,** Епископъ.

Ч. 70.

Ч. 6481.

Всч. Комисія управляюча дѣлами вдов.-сирот. фонда доноситъ пôдъ днемъ 7. Грудня 1900 Ч. 265 слѣдуюче:

Станъ касы фонда вдов. за часъ вôдъ $^{1}/_{9}$ — $^{31}/_{10}$ 1900.

Станъ касы вдов. сир. Института

за часъ вôдъ 1. вересня 1900 до 31. жовтня 1900.

А) ФОНДЪ КОРЕННЫЙ.

Приходъ	Готôвка		цѣннѝ паперы		Розходъ	Готôвка		цѣннѝ паперы	
	Кор.	с.	Кор.	с.		Кор.	с.	Кор.	с.
1. Переносъ	5319	84	352030	—	Переносъ	4968	20	—	—
2. Ковальчинъ Іоанъ	150	—	—	—	всего:	4968	20	—	—
3. За требники бл. п. Гр. Шашкевича .	10	—	—	—					
всего:	5479	84	352030	—					
розхôдъ:	4968	20	—	—					
Остає:	511	64	352030	—					

Б) ФОНДЪ РЕЗЕРВОВЫЙ.

Приходъ	Готôвка Кор.	с.	Розходъ	Готôвка Кор.	с.
1. Переносъ	7052	64	1. Переносъ	2479	80
2. Вахнянинъ Володимиръ . . .	116	—	2. Еквівалентъ	485	55
3. Хоминьскій Евгеній . . .	140	—	всего:	2965	35
4. Гнатышакъ Орестъ	25	46			
5. Романовскій Василій . . .	60	—			
6. Ортыньскій Димитрій . . .	9	64			
7. Кильчицкій Евгеній . . .	60	—			
всего:	7463	74			
розходъ:	2965	35			
Остає:	4498	39			

В) ФОНДЪ РОЗПОРЯДИМЫЙ.

Приходъ	Готôвка Кор.	с.	Розходъ	Готôвка Кор.	с.
1. Переносъ	33516	70	1. Переносъ	26653	03
2. Деканатъ Высочаньскій именно зложили по 20 К. Всч. ОО. Мих. Прухницкій, Мих. Петровскій, Гр. Морозъ, Ем. Гомза, Мих. Трешневскій, Щ. Саламонъ и Викт. Кордасевичь . .	140	—	2. Переддатки побрали:		
3. Билиньскій Іосифъ . .	20	—	Сирота Александ. Капко	41	—
4. Дрималикъ Іоанъ . . .	28	—	Попель Каролина . . .	60	—
5. Єсыпъ Петро	20	—	Хилякъ Ангелина . . .	100	—
6. Вахнянинъ Володимиръ	20	—	Ливчакъ Іосифа . . .	20	—
7. Бачиньскій Володимиръ	20	—	Ваць Мальвина	70	—
8. Жолкевскій Антоній .	40	—	Курывчакъ Емилія . .	80	—
9. Коленскій Волод. . .	20	—	Поляньска Антонина . .	60	—
10. Деканатъ Самборскій именно зложили по 20 К. Всч. ОО. І. Лесакъ, Силь. Баранецкій, Дим. Гордыньскій, Юл. Билиньскій, І. Мельникъ, Ник. Боберскій, І. Литыньскій, Ст. Берескій и Левъ Козаньевичь .	180	—	Менциньска Климентина	60	—
11. Деканатъ Ярославскій именно зложили по 20 К. Всч. ОО. П. Годованьскій, І. Гомза, І. Ва-			Сироты Манастырскі . .	120	—
			Яблоновска Саломія . .	80	—
			Сироты Исайчики . . .	60	—
			Лѣсковацка Сильвія . .	10	
			Добряньска Юлія . . .	60	—
			Подлуска Климентина .	60	—
			Чайковска Антонина . .	60	—
			Ганчаковска Мелянія . .	60	—
			Ціцімірска Антонина . .	30	—
			3. Ліквідаторови за часъ вôдъ $^1/_1$ 1900 до кôнця червня 1900	50	—
			всего:	27734	03

Приходъ	Готôвка Кор.	с.
хнянинъ, І. Заремба, Б. Гоцкій, І. Костекъ, В. Лпцинякъ, Ф. Подолиньскій, М. Мрозовскій и І. Хотынецкій . . .	200	—
12. Деканатъ Нижанкôвскій именно зложили по 20 К. Всч. ОО. П. Винницкій, М. Татомиръ, М. Шумило и Т. Дяковъ, А. Таворскій 28 К. и Е. Солтыкевичь 19 К.	127	—
13. Чайковскій Романъ . .	40	—
14. Скобельскій Іосифъ . .	40	--
15. Гинилевичь Волод. . .	40	—
16. Мусѣй Теофіль . . .	60	—
17. Товарницкій Іоанъ . .	20	–
18. Деканатъ Бирчаньскій именно зложили по 20 К. Всч. ОО. Ор, Калужняцкій, Гр. Журавецкій, И. Маковей, Р. Прислопскій, Діон. Гудзьо, П. Тустановичь, Ант. Копыстяньскій, І. Гринь І. Жарскій и Ал. Желеховскій, Ю. Чучкевичь 40 К. и Гр. Пержило 21 К. 06 сот. .	261	06
19. Пелеховичь Іосифъ . .	40	–
20. Гмитрикъ Иляріонъ . .	21	—
21. Феленчакъ Николай . .	40	—
22. Деканатъ Старосамбôрскій именно зложили по 20 К. Всч. ОО. Дан. Лепкій, Теоф. Хомицкій и І. Валюхъ	60	—
23. Ортыньскій Димитрій .	20	—
24. Полошиновичь Даніилъ .	40	-
25. Подляшецкій Петро . .	40	—
26. Кульчицкій Евгеній .	20	—
27. Впр. Крыл. Зубрицкій А.	112	—
28. Деканатъ Мушиньскій именно зложили по 20 К. Всч. ОО. М. Черлюнчакевичь, І. Сенета, Теоф. Качмарчикъ, П. Сандовичь, Игн. Мохнацкій, Конст. Константиновичь Ал Гукевичь, І. Париловичь, Ст. Тарновичь, Ник. Билиньскій, Діон. Домбровскій, Г. Гнатишакъ, Іос. Мохнацкій, Игнатій Вислоцкій, Ем. Венгриновичь, Діон. Мохнацкій, Вол. Козловскій, П. Цапиньскій, І. Прислопскій, Вол. Мохнацкій и І. Дуркотъ (мол.) по 28 К. зложили; І. Дуркотъ (стар.), Гр. Копыстяньскій, С. Поляньскій, А. Константиновичь и Игн. Рынявецъ	580	—
29. Деканатъ Коросняньскій именно зложили: по 20 К. Всч. ОО. Т. Мерена, А. Прислопскій, М. Тимчишинъ и І. Мудрый, Левъ Мѣйскій 28 К. и С. Чижовичь 40 К. .	148	—
всего .	35913	76
розхôдъ .	27734	03
Остає .	8179	73

Повторене.

Дня 31. Жовтня 1900 має бути въ касѣ:

I. Фондъ коренный готôвка	511 К. 64 с.,	цѣнні папери	352030 К. — с.
II. „ резервовый „	4498 „ 39 „	„ „	— К. — с.
III. „ розпорядимый „	8179 „ 73 „	„ „	— „ — с.
Всего готôвкою	13189 К. 76 с.,	ц. паперами	352030 К. — с.

Вôдповѣдно до того справозданя найдено въ касѣ:

I)	Въ цѣнныхъ паперахъ:	352030 К. — с.	
II)	1. на книж. щадничихъ „Перемыска“ ч. 39426 . . .		3692 К. 22 с.
	2. „ „ „ Общ. „Вѣра“ ч. 554 . . .		9264 „ 08 „
	3. „ „ „ „Самбôрска“ ч. 196 . . .		13 „ 58 „
	4. готовыми грôшми		219 „ 88 „
	разомъ		13189 К. 76 с.

М. Подолиньскій,
предсѣдатель

Е. Менциньскій,
секретарь.

М. Копко,
касіеръ.

Вôдъ Еп. Консисторіи.

Перемышль, дня 10. Грудня 1900.

ХРОНИКА.

Именованя:

Ч. 6424. О. Рынявецъ Володимиръ, парохъ въ Лѣсковатôмъ, имен завѣд. деканата Устрицкого и получивъ отличія крылошаньскй.

„ 6624. О. Децко Андрей, парохъ въ Луцѣ, им. завѣд. деканата Мокряньского.

„ 6424. О. Шемердякъ Іоанъ, парохъ въ Гуменци, им. М. деканомъ Старосольскимъ.

„ 5864. О. Жарскій Михаилъ, парохъ въ Стронятынѣ, имен. М. деканомъ Куликôвскимъ.

„ 6304. О. Дыгдалевичь Михаилъ, им. дѣйстнымъ катихитомъ при выдѣловыхъ школахъ жень. въ Ярославю.

Презенты получили:

Ч. 5734. О. Ляврецкій Василій на Тучапы, дек Судововишеньского.

„ 6243. О. Поляньскій Василій на Середне вел. дек. Ольховецкого.

Каноничну институцію получили:

Ч. 6339. О. Гошовскій Василій на Любачôвъ дек. Любачôвского.

„ 6352. О. Ильницкій Володимиръ на Горохôвцѣ дек. Нижанкôвского.

Вôдъ Еп. Консисторіи.

Перемышль, дня 17. Грудня 1900.

Константинъ,
Епископъ.

О. Іоанъ Стрыйскій
канцлеръ.

Зъ печатнѣ Н. Джулыньского въ Перемышли.